

MONTHLY REVIEW

Μάιος 2010

No. 65 (130)

- 2 Η Δύση και η γεωπολιτική του αθλητισμού
Βαγγέλης Χωραφάς
- 28 Η μετανάστευση της αθλητικής ποδοσφαιρικής
εργατικής δύναμης του Νότου στο Βορρά
Κώστας Μελάς
Ολυμπιακοί αγώνες και γεωπολιτική
- 34 Beijing 2008: οι Ολυμπιακοί Αγώνες στη «χώρα
του Δράκου» και το γεωπολιτικό παιχνίδι
στη «στέγη του κόσμου»
Κωνσταντίνα Γογγάκη
- 47 Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2016 στο Ρίο:
αθλητισμός και γεωπολιτική
Pascal Boniface
- 49 Ολυμπιακοί Αγώνες και γεωπολιτική
Immanuel Wallerstein

Ολυμπιακοί αγώνες και γεωπολιτική

κείμενα των ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑΣ ΓΟΓΓΑΚΗ, ΠΑΣΚΑΛ ΜΠΟΝΙΦΑΣ & ΙΜΜΑΝΙΟΥΕΛ ΒΑΛΛΕΡΣΤΑΪΝ

Beijing 2008: οι Ολυμπιακοί Αγώνες στη «Χώρα του Δράκου» και το γεωπολιτικό παιχνίδι στη «στέγη του κόσμου»*

της ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑΣ ΓΟΓΓΑΚΗ

Το Πεκίνο ως η φιλοξενούσα πόλη των Ολυμπιακών Αγώνων του 2008

Τους εικοστούς ένατους Ολυμπιακούς Αγώνες υποδέχτηκε το Πεκίνο, η καρδιά της πολυπληθέστερης χώρας του πλανήτη, της Κίνας, η οποία 44 χρόνια μετά την Ιαπωνία (Τόκυο) και 20 χρόνια μετά τη Νότια Κορέα (Σεούλ) υπήρξε η τρίτη χώρα της Ασίας που φιλοξένησε την παγκόσμια αθλητική γιορτή. Η απέραντη και πανάρχαιη Κίνα ακολουθείται πάντα από τη σκιά του Κομφούκιου. Οι αρχές του τελευταίου, ωστόσο, δεν έτυχαν και τόσης πρακτικής εφαρμογής από το κομμουνιστικό κόμμα που διοικεί, ως άλλη «τάξη των λογίων», τη σημερινή Κίνα. Πρόκειται, κατ' ουσίαν, για ένα άκρως ευνοιοκρατικό σύστημα, εντελώς διαφορετικό από την αξιοκρατία που χαρακτήριζε τους μανδαρίνους του παρελθόντος. Η πολιτική δράση του Μάο Τσετούνγκ προκάλεσε δεκάδες εκατομμύρια νεκρούς και πολλές καταστροφικές εμφύλιες διενέξεις, τα οποία, πάντως, το σημερινό καθεστώς αρνείται να αναγνωρίσει.

Στην Κίνα σήμερα, υπό την ηγεσία ενός καθεστώτος που στρουθοκαμηλί-

* Η Κωνσταντίνα Γογγάκη είναι επίκουρος καθηγήτρια Φιλοσοφίας του Αθλητισμού, ΤΕΦΑΑ Πανεπιστημίου Αθηνών. Επικοινωνία: kgogaki@phed.uoa.gr και kgogaki@hotmail.com.

ζει θεωρώντας ότι ο υπόλοιπος κόσμος δεν βλέπει όσα εκείνο γνωρίζει, επικρατεί ένας περίεργος συνδυασμός βουδιστικής ηθικής και εμπορικού καπιταλισμού. Το μέλλον της κομμουνιστικής δυναστείας διαγράφεται ασαφές και αβέβαιο, χωρίς κανείς να μπορεί να προβλέψει τις επόμενες εξελίξεις. Και, σε αντίθεση με το αυτοκρατορικό σύστημα το οποίο άντεξε για πολύ μακρά περίοδο, το κομμουνιστικό σύστημα στην Κίνα είναι βαθιά ασταθές. Η Κίνα, «ένα νεογνό σε μολυσμένο σύννεφο», όπως χαρακτηρίστηκε από αρθρογράφο της *New York Times*, συνιστά σήμερα ένα καθεστώς όπου οι αντιφρονούντες του εξωτερικού αντιμετωπίζουν τη λογοκρισία και αυτοί του εσωτερικού τη φυλάκιση. Παράλληλα, είναι ένα εξαιρετικά πολύπλοκο κράτος, όπου η τυραννία και η ελευθερία συνυπάρχουν, μαζί με την πρόοδο και την ελπίδα. Στη χώρα του «κόκκινου καπιταλισμού» σήμερα, μέσα στις παγόδες βρίσκονται πολυτελή Starbucks και δίπλα στα παραδοσιακά σπίτια, υπερσύγχρονα γραφεία επιχειρήσεων, ενώ δεν υπάρχει λογότυπος δυτικής φίρμας που να μην εμφανίζεται έξω από κάποιο εργοστάσιο. Το πέρασμα της Κίνας στο μοντέλο μιας δυτικού τύπου οικονομίας, όπου ο βασικός επιχειρηματίας είναι το κράτος, έχει επιφέρει επανάσταση στον παγκόσμιο οικονομικό χάρτη. Με 1,5 δισεκατομμύρια άτομα φτηνό εργατικό δυναμικό, η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας εισέρχεται στο παγκόσμιο σκηνικό της οικονομίας σαν χιονοστιβάδα, σαρώνοντας κάθε έννοια ανταγωνισμού.

Το 2008 ήταν η χρονιά της Κίνας, όχι μόνο επειδή με αφορμή τους Ολυμπιακούς Αγώνες θα εκμεταλλευόταν την ευκαιρία να δείξει σε όλο τον πλανήτη πόσο μεγάλη και ισχυρή έχει γίνει. Το 2008 ήταν η χρονιά της και επειδή για πρώτη φορά στην ιστορία, σύμφωνα με το περιοδικό *Economist*, θα συνεισέφερε το μεγαλύτερο κομμάτι του παγκόσμιου πλούτου, ενώ οι εξαγωγές της θα ξεπερνούσαν για πρώτη φορά τις εξαγωγές των Ηνωμένων Πολιτειών. Και, βέβαια, οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα της Κίνας θα ξεπερνούσαν τις αντίστοιχες των Ηνωμένων Πολιτειών. Ο νέος οικονομικός γίγαντας εμφανίστηκε στη σκηνή ξεπερνώντας σε κάθε επίπεδο την Αμερική. Αν το 2008 ήταν για την Κίνα το Έτος του Ποντικιού, για τα Ηνωμένα Έθνη ήταν το Έτος της Πατάτας. Και όλοι γνωρίζουν ότι μάλλον το Ποντίκι τρώει την Πατάτα, και όχι η Πατάτα το Ποντίκι.

Οι Ολυμπιακοί του Πεκίνου και το γεωπολιτικό παιχνίδι στη «στέγη του κόσμου»

Στο Θιβέτ, που βρίσκεται σε υψόμετρο 4.900 μέτρων, εξού και έλαβε την επωνομασία «στέγη του κόσμου», ο βουδισμός έφτασε το 636 μ.Χ. Από τον πρώτο «Λάμα» (δάσκαλο) μέχρι τον σημερινό 14ο Δαλάι Λάμα η περιοχή αυτή αντιμετώπισε πολλές περιπέτειες. Η μεγαλύτερη όμως απειλή επήλθε το

1950, όταν ο Μάο, με την άνοδό του στην εξουσία, εισέβαλε στο Θιβέτ προφασισζόμενος πως θα το ελευθερώσει, καταστρέφοντας ολοσχερώς τα αγάλματα του Βούδα και αναρτώντας στη θέση τους τα πορτρέτα του «Μεγάλου Τιμονιέρη». Ένα χρόνο αργότερα οι ηγέτες του Θιβέτ υποχρεώθηκαν να υπογράψουν τη «συμφωνία των 17 σημείων», ένα εκ των οποίων προέβλεπε την αυτονομία της περιοχής.

Αυτονομία, ωστόσο, δεν υπήρξε ποτέ, και οι Θιβετιανοί λίγο αργότερα εξεγέρθηκαν. Το 1959 αντάρτες εκπαιδευμένοι στο Κολοράντο των ΗΠΑ έπεσαν με αλεξίπτωτα στο Θιβέτ, διευκολύνοντας τον 14ο Λάμα να αποδράσει στην Ινδία. Οι αντάρτες εκτέλεσαν την αποστολή φυγάδευσης υπακούοντας στη μυστική εντολή του τότε διευθυντή της CIA, Άλλεν Ντάλλες. Έκτοτε ο Λάμα διαβίει στο ινδικό κρατίδιο Χιμάτσαλ Πραντές όπου κατ' ουσίαν εδράζεται η «εξόριστη βουδιστική Αρχή» του. Αν και το 1965 η κομμουνιστική Κίνα διακήρυξε εκ νέου την αυτονομία του Θιβέτ, ένα χρόνο αργότερα 6.000 βουδιστικά μοναστήρια καταστράφηκαν, μικρά παιδιά αναγκάστηκαν να εκτελέσουν τους «ανυπάκουους» γονείς τους, χιλιάδες κάτοικοι οδηγήθηκαν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης και βασανίστηκαν ή σκοτώθηκαν, ενώ το 1970 άρχισε και ο κινεζικός εποικισμός. Η Λάσα αποτέλεσε το κέντρο των εξεγέρσεων των Θιβετιανών και την πιο εύφλεκτη ζώνη. Το 2006 η απευθείας σιδηροδρομική σύνδεσή της με την κινεζική πόλη Γκολμούντ αντιμετωπίστηκε διττά, καθώς ορισμένοι θεώρησαν πως το Θιβέτ θα εξερχόταν από την απομόνωση ενώ άλλοι υποστήριζαν πως αυτός ο «εκσυγχρονισμός» απλώς θα ενέτεινε τον εποικισμό των Κινέζων. Η εντυπωσιακή αύξηση των επισκεπτών στο Θιβέτ κατά 64% το 2007 φανέρωσε, πάντως, το εντεινόμενο ενδιαφέρον των ανθρώπων της Δύσης για τη «χώρα των χιονιών», και τη στρατηγική σημασία που έχει αποκτήσει για την Κίνα η διαμάχη για τη συγκεκριμένη περιοχή.

Σύμφωνα με το λαμαϊσμό (τον θιβετιανής εκδοχής βουδισμό), ο Λάμα, ο εξόριστος ηγέτης των Θιβετιανών και τιμημένος το 1989 με το βραβείο Νομπέλ Ειρήνης, δεν πεθαίνει ποτέ αλλά μετενσαρκώνεται στο σώμα του διαδόχου του, αντιπροσωπεύοντας στη γη τη ζωντανή ενσάρκωση μιας μορφής του Βούδα. Η πνευματική του δικαιοδοσία επεκτείνεται μακρύτερα του Θιβέτ, ως τη Μογγολία, ως ένα τμήμα της Κίνας και ως τα βασίλεια του Μπουτάν και του Σίκιμ. Ο μοναχός που λατρεύεται ως θεός από τους βουδιστές του κόσμου έχει επιδιώξει το συγκερασμό μεταξύ πολιτικής και πνευματικότητας. Ο ίδιος, ο οποίος το 1954 είχε εκφράσει την επιθυμία του να γίνει επίτιμο μέλος του κομμουνιστικού κόμματος της Κίνας, σήμερα τάσσεται υπέρ της παγκοσμιοποίησης που, άλλωστε, έκανε γνωστό το βουδισμό στη Δύση και στο Χόλλυγουντ. Ως προς το ζήτημα της κατοχής ο Δαλάι, σύμφωνα με την πνευματικότητα του βουδισμού και την αρχή της «συμπόνιας» ή του ελέους, υποστήριξε ότι *«πρέπει να αυτονομηθεί το Θιβέτ, και όχι να ανεξαρτη-*

τοποηθεί», θεωρώντας, πρώτον, πως είναι αναγκαία η συμφιλίωση μεταξύ Θιβέτ και Κίνας, και δεύτερον, πως παρά το γεγονός ότι η τελευταία καταστρατηγεί τα ανθρώπινα δικαιώματα στη χώρα του, δεν θα έπρεπε ωστόσο τα δυτικά κράτη να προχωρήσουν σε μποϊκοτάζ των Ολυμπιακών Αγώνων της Κίνας, επισημαίνοντας ότι η συντελούμενη γενοκτονία στο Θιβέτ είναι «πολιτιστική» και όχι «εθνική».

Είναι γεγονός ότι η ανεκτικότητα που επέδειξε ο Λάμα απέναντι στις παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων από την Κίνα, τη στιγμή μάλιστα που οι δυτικοί σύμμαχοι του προέβαιναν σε προωθημένες αντιδράσεις, δημιούργησε ερωτηματικά. Αλλά και η στάση της Κίνας προκάλεσε εντύπωση, καθώς παρότι επιθυμούσε την ένταξή της στη διεθνή κοινότητα του 21ου αιώνα, δεν φάνηκε να κάμπτεται από τις δυτικές διαμαρτυρίες ενόψει των Ολυμπιακών του 2008. Κάθε πλευρά, πάντως, διαθέτει τη δική της πολιτική οπτική: ο Λάμα γνωρίζει ότι οι ΗΠΑ, η Γαλλία και οι ατλαντιστές της Ευρωπαϊκής Ένωσης διακινούνται θετικά απέναντί του για λόγους γεωπολιτικής σημασίας, ακριβώς όπως και τότε που η CIA τον φυγάδευσε στην Ινδία. Εξάλλου, γνωρίζει ότι η Δύση δεν τάσσεται πάντοτε με το Θιβέτ και ότι η χώρα του αποτέλεσε το «μπαλάκι» μεταξύ των παικτών του Ψυχρού Πολέμου· συνεπώς, καλώς ο ίδιος ομιλεί περί αυτονομίας και όχι περί ανεξαρτησίας του Θιβέτ. Η άποψή του ενισχύεται και από τη σημαντική αύξηση των τουριστών στο Θιβέτ, εκ των οποίων οι προθυμότεροι να έρθουν σε επαφή με τη βουδιστική θρησκεία και παράδοση είναι οι Κινέζοι. Με βάση το κατά πόσο ο Λάμα μπορεί να φέρει την ελευθερία στην πατρίδα του, μιλώντας ταυτόχρονα για ειρήνη και αποφυγή της βίας, εκτιμάται ότι σε λιγότερο από τριάντα χρόνια το Θιβέτ θα κατοικείται από 6 εκατομμύρια Θιβετιανούς και 10 εκατομμύρια Κινέζους βουδιστές. Αυτή η πιθανότητα συνιστά ίσως το αίτιο για το οποίο ο Λάμα υποστηρίζει την «αυτονομία», ενώ η εμφάνιση ενός πολεμοχαρούς προφίλ δεν βοηθάει στην επίτευξη των στόχων του. Η Κίνα, από την άλλη, εμφανίστηκε ανυποχώρητη στη διεκδίκηση του Θιβέτ, αδιαφορώντας για το πιθανό μποϊκοτάζ στους Ολυμπιακούς της Αγώνες, επειδή το Θιβέτ συνιστά το «θησαυροφυλάκιο της Δύσης» και «την καρδιά» της εθνικής της ασφάλειας, καθώς όποιος κατέχει το «υψηλότερο οροπέδιο του κόσμου» ελέγχει την Ασία. Η Κίνα επιθυμεί τον έλεγχο των υδάτινων πόρων, που όλοι τους ξεκινούν από το Θιβέτ, και αισθάνεται το μέρος αυτό ως δική της «εξέδρα».

Οι απειλές για μποϊκοτάζ στους Ολυμπιακούς Αγώνες δεν μπόρεσαν να την πτοήσουν, καθώς τα γεωπολιτικά της συμφέροντα αναφορικά με το Θιβέτ δεν έχουν διαφοροποιηθεί τα τελευταία εξήντα χρόνια. Ακόμη και η Ινδία, παρά το ότι «φιλοξενεί» επί χρόνια τον Λάμα, είναι σε θέση να κρίνει πως η υποτιθέμενη αυτονομία του Θιβέτ θα δημιουργούσε ζήτημα μεταξύ αυτής και της Κίνας για τις δικές της «γκρίζες» περιοχές του κρατιδίου Αρουνάτσαλ

Πραντές. Έτσι, ίσχυσε η «ψυχραιμότερη» εκτίμηση, του Γάλλου προέδρου Νικολά Σαρκοζύ, όταν τέθηκε το θέμα της επιβολής ευρωπαϊκού μποϊκοτάζ στους Ολυμπιακούς: *«Η Κίνα αποτελεί σήμερα το ένα τέταρτο της παγκόσμιας αγοράς»*. Εμμέσως, συνεπώς, εκφράστηκε συμφωνία με τις απόψεις του Λάμα ότι *«χρειάζεται υπομονή με την Κίνα»*. Με αφορμή τους Ολυμπιακούς Αγώνες εκατοντάδες οργανώσεις παγκοσμίως στράφηκαν εναντίον της Κίνας, εξαιτίας της καταπάτησης των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Σε ποιο βαθμό όμως ενοχλήθηκε πραγματικά η «σκληρή» Κίνα από τις αντιδράσεις και τον ίδιο τον Λάμα; Ορισμένοι επισημαίνουν ότι *«αν δεν υπήρχε ο Δαλάι, τότε η Κίνα θα έπρεπε να εφεύρει έναν»* προκειμένου, μέσω αυτού, να επιδεικνύει στη Δύση τη δύναμή της. Εξάλλου, ήταν ο ίδιος ο πρόεδρος των ΗΠΑ, ο Τζωρτζ Μπους, που φρόντισε για την έξοδο της Κίνας από τη μαύρη λίστα των κρατών που παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο Δαλάι Λάμα, από την άλλη, διαθέτει πολιτική κουλτούρα και παιδεία που θυμίζει τα συστατικά της Realpolitik, και συνεχίζει να επισημαίνει, αναζητώντας τη βαθύτερη αιτία των πραγμάτων, ότι η μόνη επανάσταση διαρκείας που μπορεί να βοηθήσει και σε έναν καλύτερο κόσμο είναι εκείνη η οποία ξεκινά από τον ίδιο τον άνθρωπο. Μέχρι ωστόσο να συντελεστεί η εσωτερική επανάσταση, οι άνθρωποι της κορυφής των Ιμαλαΐων εξακολουθούν να βασανίζονται και να υποφέρουν, βιώνοντας οι ίδιοι επί χρόνια τη στέρηση της ελευθερίας τους.

Τα τελευταία πενήντα χρόνια το Θιβέτ γνωρίζει το αμείλικτο πρόσωπο της Κίνας, καθώς και μια νέα μορφή αποικιοποίησης. Οι ταραχές στην πρωτεύουσα Λάσα υπενθύμισαν στη διεθνή κοινότητα με τον πιο δραματικό τρόπο την ύπαρξή του, ενώ η στρατιωτική παρουσία της Κίνας με τα χρόνια έχει γίνει αφόρητη, ακόμη και στις ειρηνικές εκδηλώσεις των κατοίκων της περιοχής. Η Λάσα, πόλη ιερή για τους απανταχού βουδιστές, συνιστά αδιαμφισβήτητα μια οχυρωμένη πόλη, τη στιγμή που η Κίνα έχει κάνει πολλά για να μην την αφήσει σε ησυχία. Η «κινεζοποίηση» του Θιβέτ εξελίσσεται με σταθερό ρυθμό, ενώ η κινεζική προπαγάνδα επελαύνει στους δρόμους της Λάσα, επιμένοντας: *«Ας κρατήσουμε ψηλά τη σημαία με την οποία ο Τενγκ Σιαοπίνγκ προώθησε τη θεωρία του σοσιαλισμού κατά το κινεζικό παράδειγμα»*.

Το ολυμπιακό πνεύμα δεν μπορεί να είναι επιλεκτικό

Οι διεθνείς αντιδράσεις για την κατάσταση στο Θιβέτ ολοένα και πύκνωναν, ενώ εμφανείς ήταν πλέον οι παρεμβάσεις της Γαλλίας και της Γερμανίας. Οι εικόνες από την αρχαία Ολυμπία προκάλεσαν παγκόσμια αίσθηση, όταν ακτιβιστές προσπάθησαν να διαμαρτυρηθούν για τους χειρισμούς της κινεζικής κυβέρνησης στο Θιβέτ. Από την ημέρα που ξέσπασαν οι ταραχές στη

Λάσα, οι φωνές που ζητούσαν το μποϊκοτάζ των Ολυμπιακών Αγώνων του Πεκίνου αυξήθηκαν. Ο Σαρκοζύ υποστήριζε μάλιστα ότι «όλες οι επιλογές είναι ανοιχτές, όμως καλώ τους Κινέζους ηγέτες να δείξουν υπευθυνότητα», απειλώντας έμμεσα με πολιτικό μποϊκοτάζ. Η πολιτική εξουσία δεν έμεινε μακράν των αγώνων. Αντιθέτως, υποδήλωνε πως στην τελετή έναρξης στο Πεκίνο θα υπήρχε μποϊκοτάζ από ηγέτες δυτικών χωρών. «Βάσει αυτού του σκεπτικού, εάν φέτος φιλοξενούσαν τους Ολυμπιακούς οι ΗΠΑ», επεσήμανε ο Μπαζ Μπίσινγκερ στη *New York Times*, «δεν θα έπρεπε να μποϊκοτάρουν την τελετή έναρξης δεκάδες ηγέτες, σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την κατοχή του Ιράκ και τα βασανιστήρια στο Αμπού Γκράιμπ και το Γκουαντάναμο;». Ο ίδιος πρότεινε μάλιστα και την κατάργηση των Ολυμπιακών Αγώνων ως τον μόνο τρόπο για να μη γελοιοποιηθεί περαιτέρω το όραμα του ολυμπισμού.

Η διάσταση που έλαβαν οι παγκόσμιες αντιδράσεις απέναντι στην αδιάλλακτη τακτική της Κίνας στα ευαίσθητα αυτά ζητήματα απαιτούσαν την ανάληψη υπεύθυνης στάσης. Η ανελευθερία και η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνιστούν πάντοτε προβλήματα στα οποία καθένας ευαισθητοποιείται. Η σύνδεση της ολυμπιακής φλόγας με εκδηλώσεις που εναντιώνονταν στην πολιτική της Κίνας ήταν, συνεπώς, αναμενόμενη. Μήπως, όμως, πίσω από τις αντιδράσεις αυτές διαφαινόταν ένας υποκινούμενος αποπροσανατολισμός της παγκόσμιας κοινής γνώμης, που πήγαζε από το ότι η Κίνα συνιστά πλέον το αντίπαλο δέος στην αμερικανική μονοκρατορία; Μήπως παράλληλα θα έπρεπε να καταδικάζονται και όλες εκείνες οι πολεμικές επιθέσεις για τις οποίες ευθύνεται η Αμερική; Μήπως ο ευαισθητοποιημένος πλανήτης, αντί να εστιάζεται μονομερώς στην Κίνα, οφείλει να ενδιαφερθεί με τον ίδιο ζήλο για το Ιράκ, το Αφγανιστάν, τη βομβαρδισμένη Λωρίδα της Γάζας; Μήπως το ολυμπιακό πνεύμα οφείλει ένα δάκρυ στην κατεστραμμένη πρωτεύουσα της Σερβίας και στο απάνθρωπο Γκουαντάναμο; Η ανθρώπινη ελευθερία και η ειρήνη συνιστούν αξίες διεθνείς, όμως η ευθύνη για την καταπάτησή τους πρέπει να αποδίδεται στους πρωταίτιους και όχι σε ένα μέρος του κόσμου.

Το πόσο υποκριτικό ήταν το ενδιαφέρον για την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων φάνηκε άλλωστε μετά τη λήξη των Ολυμπιακών του Πεκίνου, καθώς από τότε δεν γράφτηκε σχεδόν κανένα άρθρο διαμαρτυρίας παρότι δεν έχει διαφοροποιηθεί σε κάτι η πολιτική της Κίνας. Το πέρασμα των αγώνων άφησε τη χώρα αλλά και τον υπόλοιπο κόσμο στην ίδια ακριβώς, προϋπάρχουσα κατάσταση. Μήπως το παγκόσμιο ενδιαφέρον και η εγρήγορση για τα θέματα αυτά οφείλουν να εκδηλώνονται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, και όχι μόνο περιστασιακά;

Καύκασος και ολυμπιακή εκχειρίδα

Οι Κινέζοι επέλεξαν για μέρα έναρξης των 29ων Ολυμπιακών Αγώνων την 8η/8/08, θεωρώντας τον αριθμό «οκτώ» τυχερό και ευοίωνα. Αν όμως η θεά Τύχη έφερε σε αυτούς καλοτυχία, σε κάποιο άλλο σημείο του πλανήτη Γη συνέβαινε ακριβώς το αντίθετο, τινάζοντας την οποιαδήποτε συζήτηση περί «ολυμπιακής εκχειρίδας» στον αέρα. Η κρίση στον Καύκασο έλαβε ανεξέλεγκτες διαστάσεις, με κίνδυνο κλιμάκωσης της έντασης μεταξύ ΗΠΑ και Ρωσίας καθώς πρόκειται για περιοχή ιδιαίτερης γεωστρατηγικής και ενεργειακής σημασίας. Η μεγάλης κλίμακας επιχείρηση που εξαπέλυσε η Γεωργία στη Νότια Οσετία προκάλεσε τη στρατιωτική επέμβαση της Ρωσίας εναντίον της Γεωργίας.

Η εκχειρίδα, που λίγο πριν είχε συμφωνηθεί μεταξύ των περιοχών της Γεωργίας και της Νότιας Οσετίας, διήρκεσε μόλις μία ημέρα. Τα ξημερώματα της 8ης Αυγούστου, ακριβώς δηλαδή κατά την έναρξη των Ολυμπιακών Αγώνων, η Γεωργία επιτέθηκε με άρματα μάχης και αεροσκάφη στην αποσχισθείσα περιοχή για «αποκατάσταση της συνταγματικής τάξης». Σύμφωνα με την Τιφλίδα, την επίθεση προκάλεσαν οι βομβαρδισμοί των αυτονομιστών σε χωριά της Γεωργίας. Πολλά κτίρια στο Τσхинβάλι τυλίχτηκαν στις φλόγες, ενώ οι κάτοικοι που εγκατέλειπαν την πόλη περιέγραφαν εικόνες απόλυτης καταστροφής.

Την ίδια στιγμή, παρουσία των ογδόντα ηγετών από όλον τον κόσμο που έφτασαν στο Πεκίνο για να παρακολουθήσουν την εξέλιξη της Κίνας πραγματοποιήθηκε η τελετή έναρξης στο κατάμεστο στάδιο της κινεζικής πρωτεύουσας. Τελικά, το πολιτικό μποϊκοτάζ απεφεύχθη, και όλοι οι «μεγάλοι» ηγέτες έσπευσαν στην κινεζική πρωτεύουσα. Μεταξύ αυτών, ο Μπους, ο πρωθυπουργός της Ρωσίας Βλαντιμίρ Πούτιν και ο Σαρκοζύ, ο οποίος παρά τις μέχρι πρότινος απειλές του προσήλθε υποστηρίζοντας πως «οι Ολυμπιακοί αποτελούν την ευκαιρία να συνοδεύσουμε την Κίνα στο δρόμο προς την ανοχή, την πρόοδο, τη διαφάνεια και το σεβασμό των αξιών μας». Η τελετή έναρξης των Ολυμπιακών του 2008 ήταν ανάλογη ενός ανερχόμενου γίγαντα όπως είναι η σημερινή Κίνα. Στόχος της τελετής, σύμφωνα με τον Ζανγκ Γιμού, ήταν «να αποτελέσει μια φανταχτερή διακήρυξη ειρήνης και φιλίας». Ένα μήνυμα που πολλοί σε όλο τον κόσμο το αντιμετώπισαν με σκεπτικισμό και επιφυλακτικότητα, ενώ οι περισσότεροι με ειρωνεία.

Κίνα και Ολυμπιάδα: οι δύο γίγαντες συναντώνται

Το έτος 2001, αμέσως μετά την ανάληψη των Ολυμπιακών του 2008 από το Πεκίνο, ο σκιτσογράφος Ανδρέας Πετρουλάκης δημοσίευσε στην *Καθημερινή*

την εξής γελοιογραφία: ο πρόεδρος της ολυμπιακής επιτροπής της Κίνας αντάλλαξε εμπειρίες με τη Γιάννα Αγγελοπούλου-Δασκαλάκη αναφορικά με το θέμα της οργάνωσης των αγώνων. «*Το παν είναι οι εθελοντές!*», υποστήριζε η τελευταία. «*Αρκούν 200–300 εκατομμύρια;*», ρωτούσε με αγωνία ο Κινέζος πρόεδρος. Η χώρα με τα τεράστια μεγέθη και τους 1,3 δισεκατομμύρια κατοίκους προφανώς δεν είχε καμιά δυσκολία στην άμεση κινητοποίηση πολλών εκατομμυρίων ανθρώπων για τη διοργάνωση των 29ων Ολυμπιακών Αγώνων. Εξάλλου, η Κίνα δεν είχε δυσκολία και στο να δαπανήσει τα τεράστια χρηματικά μεγέθη που απαιτούσε αφενός το κινεζικό γόητρο και αφετέρου η γιγάντια, πλέον, Ολυμπιάδα των 10.500 αθλητών. Εάν το Σίδνεϋ στοίχισε 4 δις δολάρια το 2000, η Αθήνα τριπλασίασε το κόστος σε 12 δις το 2004. Και εάν η μικρή χώρα Ελλάδα διέθεσε τέτοια οικονομικά μεγέθη για την τιμή της Ολυμπιάδας, τότε ένας γίγαντας όπως η Κίνα πόσα έπρεπε να διαθέσει; Τέσσερα χρόνια μετά το 2004 το Πεκίνο κατάφερε να υπερτριπλασιάσει το κόστος, εκτοξεύοντάς το στα 38 δισεκατομμύρια. Είναι ολοφάνερο ότι η Κίνα επεδίωξε από την αρχή να διοργανώσει τους «καλύτερους Ολυμπιακούς Αγώνες που έχουν γίνει ποτέ».

Πού οφείλεται, όμως, όλος αυτός ο ολυμπιακός ζήλος της Κίνας; Προφανώς, ο έντονος αθλητικός οργανισμός του Πεκίνου οφείλεται, πρώτον, στο γεγονός ότι οι Ολυμπιάδες αποτελούν μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για τις διοργανώτριες χώρες να προβάλλουν, έως και να επιδείξουν, τα επιτεύγματά τους. Άλλωστε και η Ελλάδα κάτι ανάλογο δεν επεδίωξε με τη διοργάνωση των Ολυμπιακών του 2004 (ασχέτως εάν ο απολογισμός ενδέχεται να είναι φτωχότερος των αρχικών προθέσεων); Δεύτερον, η Κίνα του 21ου αιώνα είναι αναμφισβήτητα μία από τις ηγέτιδες δυνάμεις του σύγχρονου κόσμου – πρόκειται για την πολυπληθέστερη χώρα παγκοσμίως και για ένα από τα πέντε μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας. Τις τελευταίες δεκαετίες, μάλιστα, διαθέτει σημαντικές επιδόσεις στον τομέα της ανάπτυξης, ενώ η ισχυρή της οικονομία την κατέταξε τρίτη το 2008, μετά τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία, και με τάση βελτίωσης στην παγκόσμια κατάταξη. Η Κίνα αποτελεί τον μεγαλύτερο προορισμό άμεσων ξένων επενδύσεων και το νέο «παγκόσμιο εργαστήριο» στον τομέα της μεταποίησης, όπως ακριβώς ήταν η Αγγλία την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης, επισημαίνει ο Πλάμεν Τόντσεφ. Συγχρόνως παράγει, αργά αλλά σταθερά, και προϊόντα αιχμής, έστω και ως απομίμηση στο αρχικό στάδιο (δηλαδή ό,τι ακριβώς έπρατταν οι ιαπωνικές επιχειρήσεις περί το 1970). Είναι μία από τις τρεις χώρες μαζί με τις ΗΠΑ και την ΕΣΣΔ/Ρωσία που έχει κατορθώσει να στείλει στο διάστημα επανδρωμένο σκάφος. Επιπλέον –και αυτό δεν είναι ήσσονος σημασίας– έχει εξαιρετικά χαμηλό ποσοστό αναλφαβητισμού και 4 εκατομμύρια αποφοίτους πανεπιστημίου κάθε χρόνο.

Τρίτον –και κυριότερο– οι αγώνες αυτοί αποτελούσαν για την Κίνα μια ιστορική δικαίωση σε διαχρονική βάση· αποτελούσαν την απάντηση, συνεπώς, σε αυτό που στην κινεζική ιστοριογραφία είναι γνωστό ως «ο αιώνας της ταπείνωσης». Η εν λόγω εποχή ξεκίνησε στα μέσα του 19ου αιώνα με τους δύο Πολέμους του Οπίου, που σηματοδότησαν την απαρχή της κατάπτωσης της αυτοκρατορικής Κίνας με τις διαδοχικές εδαφικές απώλειες προς τις δυτικές αποικιοκρατικές δυνάμεις και την Ιαπωνία. Ακολούθησαν η διάλυση της αυτοκρατορίας το 1911, ο πολυετής εμφύλιος σπαραγμός και η κατοχή μεγάλων εκτάσεων από τους Ιάπωνες, έως την εμφάνιση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας το 1949 στον παγκόσμιο χάρτη. Στην πορεία, ο απομονωτισμός του Μάο καταδίκασε την Κίνα σε άλλα τριάντα χρόνια αφάνειας, ώσπου τα ανοίγματα του Τενγκ Σιαοπίνγκ το 1978 οδήγησαν τη χώρα στην εντυπωσιακή, αλλά και αμφιλεγόμενη, μεταμόρφωσή της. Αυτοί ακριβώς, οι 1,3 δισεκατομμύρια άνθρωποι, από εφήβους έως ογδοντάρηδες σήμερα, είναι που διέβλεπαν στους Ολυμπιακούς Αγώνες την ευκαιρία να ξαναβρεί ένα ολόκληρο έθνος την αυτοπεποίθησή του, ύστερα από 130 χρόνια δεινών και εξαθλίωσης.

Δεν είναι όλα ρόδινα στη χώρα. Αντιθέτως, έχει προβλήματα η Κίνα και οφείλει να διευθετήσει πολλά και στο εσωτερικό της. Ασφαλώς επιδέχεται αμφισβήτηση το κινεζικό υπόδειγμα οικονομικής ανάπτυξης, ενώ είναι νωπές ακόμη οι καταγγελίες για επικίνδυνα κινεζικά προϊόντα. Σαφώς συντελείται μεγάλης κλίμακας υποβάθμιση του περιβάλλοντος: το εφιαλτικό νέφος του Πεκίνου είναι μόνο ένα από τα οξυμμένα ζητήματα. Οπωσδήποτε οφείλουν οι κινεζικές Αρχές να επιδείξουν ουσιαστικό σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, στο Θιβέτ αλλά και αλλού, και στον πολιτικό πλουραλισμό. Αντί, όμως, να ασκείται μια κάπως άκαιρη κριτική στην Κίνα για τα προφανή και διαχρονικά προβλήματα που αντιμετωπίζει, μήπως είναι πιο εποικοδομητικό να αντιληφθούμε πως αν δεν ήταν οι Κινέζοι κάποιοι άλλοι θα αναλάμβαναν το γιγαντιαίο εγχείρημα που τόσο το είχαν ανάγκη ως έθνος; Σε όρους μάλιστα διεθνούς διπλωματίας, η συνάντηση των γιγάντων και η επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων του Πεκίνου πιθανότατα καθιστούν την Κίνα πολύ πιο ενσωματωμένη στην παγκόσμια κοινότητα και περισσότερο συνεργάσιμο εταίρο, προς όφελος όλων.

Οι Ολυμπιακοί στη «Φωλιά του Δράκου» με την αισθητική του Ζανγκ Γιμού

Το ολυμπιακό υπερθέαμα του Πεκίνου διέθετε παγκόσμια λάμψη, με τους 2.008 τυμπανιστές και τα τύμπανα-ψηφίδες που μετρούσαν αντίστροφα το χρόνο. Οι πέντε ολυμπιακοί κύκλοι ανυψώθηκαν σαν φωτεινές πηγές στον ουρανό, ενώ δύο κύλινδροι από τερακότα ξετυλίχτηκαν στη μέση του σταδίου,

σαν οθόνη για την απεικόνιση της ιστορίας της Κίνας. Οι σπουδαιότερες εφευρέσεις της, η μετακινούμενη γραφομηχανή και η τυπογραφία, θύμιζαν στον σύγχρονο κόσμο την πολιτισμική προσφορά της αρχαίας Κίνας. Ένα περιστερί, σχηματισμένο από εκατοντάδες ανθρώπινες φιγούρες, άνοιγε τα φτερά του αλλάζοντας χρώματα υπό το κελήδημα των πουλιών, για να καταλήξει στη «Φωλιά του Πουλίου» – που μάλλον «Φωλιά του Δράκου» θα έπρεπε να ονομάζεται. Κορυφαίο θεωρήθηκε το εύρημα της μετατροπής –από κρυμμένους ανθρώπους– ξύλων, όπου ήταν χαραγμένοι στίχοι του Κομφούκιου, σε κολοσσιαίο πληκτρολόγιο ηλεκτρονικού υπολογιστή, με το οποίο γεφύρωθηκε η εποχή της γραφής με τη σημερινή, της ηλεκτρονικής τεχνολογίας. Στη συνέχεια εμφανίστηκε μέσα από τα έγκατα του σταδίου μια ανερχόμενη υδρόγειος σφαίρα, που προέβαλλε πίσω της τους αθλητές του παρελθόντος και τα στιγμιότυπα των αγώνων, ενώ δεκάδες ομπρέλες με χαρούμενα παιδικά πρόσωπα συμβόλιζαν το μέλλον του πλανήτη. Κάπως έτσι συνεχίστηκε μετά η παρέλαση των αθλητών και η αφή της ολυμπιακής φλόγας. Ο τελευταίος δρομέας άρχισε να υπερίπταται, τρέχοντας στον αέρα με τη δάδα στο χέρι, σε έναν αέρινο και μοναχικό –όπως η ανθρώπινη φύση– αγώνα δρόμου. Ο μεταφυσικός δρομέας ίπτατο συνεχώς πάνω από το στάδιο, σαν πουλί και αυτός που έφαχνε την υπερκόσμια φωλιά του. Και όταν άναψε το βωμό, κι έγινε ορατή από ολόκληρο το Πεκίνο η φλεγόμενη δάδα, ο πρόεδρος της Κίνας Χου Ζιντάο κήρυξε την επίσημη έναρξη των 29ων Ολυμπιακών Αγώνων.

Η τελετή, κατά την οποία ο αρχαίος πολιτισμός της Κίνας συνδυάστηκε με τη σύγχρονη αισθητική, θεωρήθηκε από ορισμένους αποθέωση της πειθαρχίας και της πολεμικής αρετής, που συνιστούν αρετές μάλλον στρατιωτικές παρά καλλιτεχνικές. Η πειθαρχία, ως απαραίτητο στοιχείο της υψηλής πολεμικής τέχνης, αποτελεί ένα από τα χαρακτηριστικά του μακραίωνος κινεζικού πολιτισμού. Αλλά και οι 2.008 δάσκαλοι της πολεμικής τέχνης του τάι τσι συμπλήρωσαν την εικόνα μιας αρχαιότατης και ιδιαίτερα εκλεπτυσμένης πολεμικής παράδοσης. Από την άλλη, όλη αυτή η αρρενωπή και πολεμική ατμόσφαιρα θα μπορούσε να εκληφθεί και ως επίδειξη στρατιωτικής υπεροχής και ισχύος. Εξάλλου, η υπερπαραγωγή, με ντεκόρ τους χάρτες που έδειχναν το δρόμο του μεταξιού και τη ναυτική ιστορία της Κίνας, από την πρώτη πυξίδα μέχρι τη γραφή και από το Σινικό Τείχος μέχρι τον πήλινο στρατό, θα μπορούσε να αποτελεί και απόσπασμα των μεγαλεπήβολων κινεζικών ταινιών που συνιστούν ένα όργιο μουσικής και χρωμάτων, μυστηρίου και πάθους, όπως τα «Ιπτάμενα σιλέτα» ή η «Κατάρα του χρυσού λουλουδιού». Το κοινό γνώρισμα της τελετής έναρξης και των παραπάνω ταινιών ήταν ο διασημότερος Κινέζος σκηνοθέτης, ο Ζανγκ Γιμού, ενορχηστρωτής του παραμυθιού των τελετών στους αγώνες του Πεκίνου. Ο Γιμού, που από τον εξωτισμό έχει περάσει τα τελευταία χρόνια στη φαντασμαγορία, όλο το προηγούμενο

διάστημα υποστήριζε πως ελπίζει σε ένα πράγμα: στην ύπαρξη περισσότερης ελευθερίας στο μέλλον.

Το θέαμα βασιζόταν κυρίως στα λόγια του Κομφούκιου (που ο Μάο κάποτε είχε απαγορεύσει ως εχθρό του λαού) και στην οικουμενικής απήχησης ρήση του: «Όσοι βρίσκονται ανάμεσα στις τέσσερις θάλασσες είναι αδέρφια μου». Οι Κινέζοι εθελοντές τραγούδησαν πάνω στην υδρόγειο, που έμοιαζε να αιωρείται σαν χρυσό φανάρι σε έναν κόσμο χωρίς βαρύτητα. Αυτό ήταν από τα ελάχιστα μέρη της τελετής όπου το επικό στοιχείο υποχωρούσε. Ίσως ήταν κάπως πομπώδης η αφήγηση των Κινέζων σε ορισμένα σημεία, χωρίς όμως να γίνεται κακόγουστη.

Ένα κοριτσάκι τραγούδησε –τι άλλο;– την «Ωδή στην πατρίδα», ενώ η παρουσίαση των 56 εθνοτήτων της χώρας με τοπικές ενδυμασίες ήταν μια εικόνα που θύμιζε βιβλίο γεωγραφίας για παιδιά. Το υπερθέαμα με τη «μαζική αρμονία», τον άψογο συντονισμό και τη μεγάλη πυκνότητα συμβολισμών ξετύλιξε σαν αρχαία περγαμηνή το Πεκίνο, υποδεχόμενο την οικουμένη, μέσα στην ατσάλινη «Φωλιά» του. Υπό την καλλιτεχνική ευαισθησία του Γιμού, το παγκόσμιο κοινό παρακολούθησε την εφαρμοσμένη ιδεολογία μιας εικονογραφικής αφήγησης, της διαδρομής της Κίνας διαμέσου των αιώνων. Ο κυριότερος στόχος, ωστόσο, του Γιμού, να αποτελέσει η τελετή έναρξης των αγώνων του 2008 μια εντυπωσιακή διακήρυξη ειρήνης και φιλίας, δεν επιτεύχθηκε, καθώς τα πυρά του πολέμου στον Καύκασο κάθε άλλο παρά την ολυμπιακή εκχειρία διακήρυτταν...

Τα τραγικά και ευτράπελα της made in China ολυμπιακής τελειότητας

Η λάμψη του ολυμπιακού υπερθεάματος δεν σκέπασε, πάντως, τις ανθρώπινες συνειδήσεις τόσο ώστε να ξεχαστεί ολότελα το αληθινό πρόσωπο της Κίνας. Αντιθέτως, πολλές φωνές υπενθύμιζαν πως «Το "θαύμα" θα τελειώσει μαζί με τους αγώνες». Ταυτόχρονα, μια σειρά από αποκαλύψεις που ακολούθησαν στάθηκαν αρκετές ώστε να αμφισβητήσουν το φαινομενικό αυτό «θαύμα», ή ακόμη και να το διακωμωδήσουν. Οι αποκαλύψεις άρχισαν με τα «μαϊμού» πυροτεχνήματα της τελετής, τα οποία ήταν, εντέλει, ψεύτικα, προκειμένου να δημιουργούν τον φαντασμαγορικό χρωματισμό που οι Κινέζοι επιθυμούσαν να προβάλουν. Μια άλλη απογοήτευση αφορούσε την πλεί μπακ φωνή του κοριτσιού που τραγούδησε την «Ωδή στην πατρίδα». Μία ακόμη είδηση που απομυθοποίησε τις εντυπωσιακές τελετές των Κινέζων ήταν ότι οι 897 στρατιώτες που βρίσκονταν στη «Φωλιά του Πουλίου» κατά τη διάρκεια της τελετής έναρξης φορούσαν... πάνες, καθώς, όπως αποκάλυψε η *Beijing News*, δεν τους επιτρεπόταν επί επτά ώρες να πάνε στην τουαλέτα.

Η ίδια εφημερίδα γνωστοποίησε πως οι 200 κοπέλες συνοδοί των αποστολών στην παρέλαση της τελετής έναρξης χρειάστηκε να υποβληθούν ολόγυμνες στο «τεστ της μεζούρας», για να επιλεγούν. Χιλιάδες νεαρά κορίτσια από πανεπιστήμια και ακαδημίες χορού εμφανίστηκαν γυμνά ενώπιον της επιτροπής επιλογής, τα μέλη της οποίας μετρούσαν το άνοιγμα των ώμων και του στήθους, και το ύψος τους. Κάθε κορίτσι έπρεπε να έχει ύψος τουλάχιστον 1,66 μ., να διαθέτει όμορφο πρόσωπο και να εκπέμπει ενέργεια... Τετρακόσιες από τις κοπέλες που δεν επελέγησαν ως συνοδοί προτιμήθηκε να στελεχώσουν τις «διασκεδάστριες» (cheerleaders). Για τα τριάμισι λεπτά που εμφανίστηκαν στην τελετή έναρξης έκαναν τουλάχιστον χίλιες εξοντωτικές προπονήσεις επί έξι μήνες, ενώ επειδή έπρεπε να χαμογελούν συνέχεια οι μύες των προσώπων σε πολλές από τις κοπέλες έπαθαν ακαμψία.

Οι αποκαλύψεις, όμως, για τη *made in China* τελετή έναρξης έχουν και συνέχεια. Μετά τα πλαστά πυροτεχνήματα και την ντουμπλαρισμένη φωνή του κοριτσιού, αποκαλύφθηκε πως και τα παιδιά τα οποία έκαναν παρέλαση με τοπικές ενδυμασίες, που υποτίθεται ότι εκπροσωπούσαν τις 56 διαφορετικές εθνότητες που απαρτίζουν την Κίνα, προέρχονταν όλα από μία μόνη περιοχή· δεν επρόκειτο για αντιπροσωπευτικά παιδιά των περιοχών της. Εξάλλου, καθώς το σύνδρομο των άδειων κερκίδων χτύπησε και το Πεκίνο, οι διοργανωτές, διά στόματος του αντιπροέδρου της οργανωτικής επιτροπής Γουάνγκ Γουέι, παραδέχτηκαν ότι τοποθετούσαν σε κάποιες από τις κενές θέσεις εθελοντές, με εντολή μάλιστα να φωνάζουν και να δημιουργούν κατάλληλη ατμόσφαιρα. Επίσης, οι συζητήσεις σχετικά με την ηλικία των Κινέζων γυμναστών συνεχίστηκαν, καθώς τα αμερικανικά πρακτορεία υποστήριξαν ότι έγινε παραποίηση στοιχείων για να φανεί κατά δύο χρόνια μεγαλύτερη η Γιλίν Γιανγκ, μία εκ των κοριτσιών που έδωσαν το χρυσό μετάλλιο στο σύνθετο ομαδικό.

Σαν επίλογος, έμεινε η κίνηση του Σουηδού παλαιστή Άρα Αμπραχαμιάν, ο οποίος πήρε το χάλκινο μετάλλιο στα 84 κιλά μόνο για να το πετάξει στο κέντρο του ταπί, ως ένδειξη διαμαρτυρίας για τη διαίτησή του αγώνα στα ημιτελικά, φωνάζοντας: «Είστε διεφθαρμένοι. Όλα έχουν σχέση με την πολιτική». Πέραν όμως αυτών, με τα οποία ίσως θα μπορούσε κανείς να γελάσει, υπάρχουν και άλλες, δραματικές πλευρές της διοργάνωσης: πρώτον, οι συλλήψεις και οι δολοφονίες στις οποίες προέβη η κινεζική αστυνομία πριν και κατά τη διάρκεια των αγώνων. Δεύτερον, οι μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμών, με αποτέλεσμα την πλήρη μετατόπιση ολόκληρων περιοχών. Οι άνθρωποι αυτοί έχασαν την πενιχρή περιουσία και τον τόπο τους και έμειναν άστεγοι, εξαιτίας της αρπαγής των περιοχών τους για τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Τρίτον, η επανεμφάνιση του νέφους και της μόλυνσης της ατμόσφαιρας στο Πεκίνο μετά τη λήξη των αγώνων. Τέταρτον, το μεταολυμπιακό σκάνδαλο, που έλαβε

παγκόσμιες διαστάσεις, και ήρθε στην επιφάνεια όταν αποκαλύφθηκε η έκταση του επιμολυσμένου γάλακτος, την οποία γνώριζε αλλά απέκρυψε επιμελώς η Κίνα, προκειμένου να τελειώσουν πρώτα οι Ολυμπιακοί Αγώνες και να διαφυλάξει δήθεν τη φήμη της...

Βιβλιογραφία

- Αγγελόπουλος, Γιώργος (επιμ.), «Κίνα: Από τον Κομφούκιο στον Μάο. Τα 10 κλειδιά που ανοίγουν την "ψυχή" και την ιστορία της χώρας του Δράκου», *Τα Νέα*, Σαββατοκύριακο, 9-10 Αυγούστου 2008, σελ. 58-59.
- Αγτζίδης, Βλάσης, «Καύκασος, κοιτίδα λαών και εντάσεων», *Η Καθημερινή*, Κυριακή, 17 Αυγούστου 2008, σελ. 6.
- Ανδρούτσου, Μαριάννα, «Η ιστορία της κατοχής του Θιβέτ», *Απογευματινή της Κυριακής*, 30 Μαρτίου 2008, σελ. 17.
- Ανδρούτσου, Μαριάννα, «Ένας μοναχός "κόντρα" στον κινεζικό δράκο», *Απογευματινή της Κυριακής*, 30 Μαρτίου 2008, σελ. 17-18.
- Αυγερινός, Θανάσης, «Δεν βιάζονται να αποσυρθούν οι ρωσικές δυνάμεις από τη Νότια Οσετία», *Ελευθεροτυπία*, Δευτέρα, 18 Αυγούστου 2008, σελ. 12-13.
- Βαγενά, Ντίνα, «Καύκασος, μια ιστορία αίματος», *Ελευθεροτυπία*, Δευτέρα, 18 Αυγούστου 2008, σελ. 14-16.
- Barry, E. & C.J. Chivers, «Κινήσεις τακτικής για την επόμενη μέρα» (από *The New York Times*), *Η Καθημερινή*, Κυριακή, 17 Αυγούστου 2008, σελ. 3.
- Βατόπουλος, Νίκος, «Δέος απέναντι στο μεγάλο, το επικό», *Η Καθημερινή*, Κυριακή, 10 Αυγούστου 2008, σελ. 5.
- Cohen, N., «Το "θαύμα" θα τελειώσει μαζί με τους Αγώνες» (από *The Guardian*), *Η Καθημερινή*, Κυριακή, 17 Αυγούστου 2008, σελ. 11.
- Διαμαντάκου, Πόπη, «Αποθέωση της πολεμικής αρεπής», *Ομάδα*, ένθετο στα *Νέα*, Σαββατοκύριακο, 9-10 Αυγούστου 2008, σελ. 64.
- Δουλγερίδης, Δημήτρης (επιμ.), «Θιβέτ. Πεθαίνει σαν χώρα», *Ταχυδρόμος*, ένθετο στα *Νέα*, Σαββατοκύριακο, 25 Απριλίου 2008, σελ. 40-47.
- Ζαχαριάδης, Νίκος, «Ο πλανήτης υποδέχεται τον κόκκινο καπιταλισμό», *Big Fish*, ένθετο στο *Πρώτο Θέμα*, Κυριακή, 23 Δεκεμβρίου 2007, σελ. 16-17.
- Higo, D., «Οι δρόμοι του πετρελαίου» (από *The Guardian*), *Η Καθημερινή*, Κυριακή, 17 Αυγούστου 2008, σελ. 3.
- Κανέλλος, Θεοδωρής Γ., «Με αντίποινα απειλούν τη Ρωσία», *Ελευθεροτυπία*, Δευτέρα, 18 Αυγούστου 2008, σελ. 12-13.
- Καπράνος, Άκης, «Ζανγκ Γιμού. Ο άνθρωπος πίσω από την τελετή έναρξης των Αγώνων», *Ταχυδρόμος*, ένθετο στα *Νέα*, Σαββατοκύριακο, 9-10 Αυγούστου 2008, σελ. 52-55.
- Κουταλιανού, Ζώγια, «Ο πόλεμος ήρθε και στην Ελλάδα», *Η Καθημερινή*, Κυριακή, 17 Αυγούστου 2008, σελ. 4.
- Λαμπίρης, Γιάννης, «Παγκόσμια λάμψη», *Ομάδα*, ένθετο στα *Νέα*, Σαββατοκύριακο, 9-10 Αυγούστου 2008, σελ. 63.
- Λαμπίρης, Γιάννης, «Οι στρατιώτες φορούσαν πάνες!», *Τα Νέα*, Σαββατοκύριακο, 16-17 Αυγούστου 2008, σελ. 69.
- Νικόδημος Λιανός, «Η απάτη κάνει θραύση!», *Ελεύθερος Τύπος*, Αύγουστος 2008, σελ. 9/33.
- Menon, R., «Η σκληρή αλήθεια του ισχυρού» (από *International Herald Tribune*), *Η Καθημερινή*, Κυριακή, 17 Αυγούστου 2008, σελ. 4.
- Μίχας, Τάκης, «Η γκάφα της Ουάσιγκτον»,

Ελευθεροτυπία, Δευτέρα, 18 Αυγούστου 2008, σελ. 14-16.

Μπαστέα, Νατάσα, «Να καταργηθούν οι Ολυμπιακοί Αγώνες», *Τα Νέα*, Δευτέρα, 21 Απριλίου 2008, σελ. 60-61.

Μπαστέα, Νατάσα & Περικλής Δημητρολόπουλος, «Αρχή πολέμου», *Τα Νέα*, Σαββατοκύριακο, 9-10 Αυγούστου 2008, σελ. 57.

Ντόκος, Θάνος Π., «Δύση και Ρωσία δεν θα επιστρέψουν στον Ψυχρό Πόλεμο», *Η Καθημερινή*, Κυριακή, 17 Αυγούστου 2008, σελ. 3.

Scocca, T., «Ένα νεογνό σε μολυσμένο σύννεφο» (από *The New York Times*), *Η Καθημερινή*, Κυριακή, 10 Αυγούστου 2008, σελ. 5.

Στάγκος, Φίλιος, «Κι όμως, οι επιλογές μου ήταν σωστές», *Η Καθημερινή*, Κυριακή, 17 Αυγούστου 2008, σελ. 5.

Τζίμας, Σταύρος, «Σαακασβίλι, ο απρόβλεπτος», *Η Καθημερινή*, Κυριακή, 17 Αυγούστου 2008, σελ. 4.

Τόντσεφ, Πλάμεν, «Ο ολυμπιακός ζήλος της Κίνας», *Η Καθημερινή*, Κυριακή, 10 Αυγούστου 2008, σελ. 5.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2016 στο Ρίο: αθλητισμός και γεωπολιτική*

του ΠΑΣΚΑΛ ΜΠΟΝΙΦΑΣ

Κατά την ανάθεση των Ολυμπιακών Αγώνων 2016 στο Ρίο ντε Τζανέιρο, η Διεθνής Ολυμπιακή Ομοσπονδία (ΔΟΕ) έδειξε για άλλη μία φορά ότι δεν είναι μόνο ο θεματοφύλακας ενός αθλητικού γεγονότος· αποτελεί, επίσης, έναν σημαντικό γεωπολιτικό παράγοντα. Διότι, πράγματι, είναι τα γεωπολιτικά επιχειρήματα αυτά που επικράτησαν για να φιλοξενήσει η βραζιλιάνικη πόλη τους αγώνες που θα πραγματοποιηθούν σε επτά χρόνια.

Σε τεχνικό επίπεδο, οι τέσσερις υποψηφιότητες ήταν εξαιρετικές. Καθεμία από τις υποψήφιες πόλεις –Τόκυο, Σικάγο, Μαδρίτη και Ρίο– άξιζε να φιλοξενήσει τους αγώνες. Δεν ήταν όμως η ικανότητα των πόλεων να φιλοξενήσουν, να διαχειρισθούν και να καλωσορίσουν τους αθλητές, τους δημοσιογράφους και το κοινό που βάρυνε στη λήψη της απόφασης. Άλλωστε, αν ίσχυε αυτό, δεν είναι βέβαιο ότι το Ρίο δεν θα ήταν ελαφρά υποδεέστερο από τις υποψηφιότητες της Μαδρίτης και του Τόκυο. Η έκθεση αξιολόγησης που δημοσιεύθηκε στις αρχές Σεπτεμβρίου δεν άφησε καμία σαφή ένδειξη για την επιλογή. Η ΔΟΕ επιδίωξε να δείξει την πρόθεσή της να βοηθήσει την πρόοδο της ιστορίας. Με αυτό το επιχειρήμα «έπαιξε» ο πρόεδρος Λούλα. Υποστήριξε ότι

* Pascal Boniface, «Les Jeux Olympiques de 2016 à Rio. Le sport et la géopolitique», Iris-France.org, 15 Οκτωβρίου 2010. Μετάφραση: Ηλίας Σταυρίδης.

Ο Πασκάλ Μπονιφάς είναι γεωπολιτικός επιστήμονας, ιδρυτής και διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων και Στρατηγικής (Institut de Relations Internationales et Stratégiques – IRIS).